ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4074 ՅՈՒԼԻՍ 23 / 4 ՕԳՈՍՏՈՍ 1899 ՈՒՐԲԱԹ 27 ՐԻՊԻԼ ԷՎԷԼ 1317 ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4074

در علیده غازه‌تسی اداره‌سی (آره‌وك) غازه‌تسی ده‌ده‌غلده

ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա, Նորատունկիտան խան

Les annonces sont reçues à la Direction du Journal "AREVELK", Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԳՆԱՅՄԱՆԱՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Ղրշ
» » » վեցամսեայ. 70 »
» » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրանկ
» » » վեցամսեայ. 20 »
Դրամի փոխարէն փոստային փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:
Ձեռնական բդեաարի ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի:
Տանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ

ՄԽԻԹԱՐԱԿԱՆ ԵՐԵՒՈՅԹ ՄԸ

Արեւելք որ մայրենի եկեղեցւոյ սրտի մօտիկ աւանդութեանց ջերմ պաշտպան կը հանդիսանայ, կրօնական նախապաշարումներէ բոլորովին զերծ, չի մոռնար սակայն թէ իր այլապէսեան ազգակիցներուն հանդէպ ունի նմանապէս պարտականութիւններ որոնց մասին թերացում մը կըրնար նկատուիլ Հռոմէական Հայոց Պատրիարքական խնդրոյն վրայ գոնէ յետադարձ տեսութիւն մը չընելը։

Արդարեւ, եթէ Արեւելք քիչ մը ուշացաւ իր կարծիքը յայտնել Հռոմէական Հայոց Պատրիարքական խնդրոյն մէջ, այդ բոլորովին կամաւոր յապոյսին չարժառիթը խնդրոյ նիւթ եղող ընտրութեան վրայ ծանրացող դիրքն ինչ հեղձուցիչ մթնոլորտն է եղած, մթնոլորտ մը որ մամլոյ միջամուխներէ, —փաստաբանիմք եւ ոչ ամաչեմք», —գոռգոռ աւելի անթափանցելի եւ գուցէ ալ վնասակար դառնար։

Բայց քանի որ այսօր կատարուած իրողութեան մը հանդէպ կը գտնուին մեր Հայ Հռոմէական ազգայինները որոնց սուրբ մեծամասնութիւնը նորընտիր Պատրիարքն տարբեր անուան մը վրայ կերդնացուցած էր իր հաւատքը, տեսնենք թէ աշխարհականներու հառակիւ նպատակաւ Եպիսկոպոսական ժողովին կողմէ ընտրուած նորընտիր Պատրիարքը գոնէ մասնակի պիտի չգոհացնէ՞ այն օրինաւոր փափաքները, զորս Հայ Հռոմէական ազգայիններու աշխարհական դասը կը հաւատար իրականացած տեսնել իր թեկնածուին ընտրութեամբ, և ի դէպս պիտի չնմնէ՞ այն հակառակ իրողները զորս Եպիսկոպոսական ժողովը կը տածէր Եմմանուէլեան Եպիսկոպոսը Պատրիարքական Աթոռը բարձրացնելով։

Արդէն, ընկերաբանական և պատմական ճշմարտութիւն մըն է թէ իրողութիւնք և ընկերական պահանջները իրենց յառաջդիմական անքառնաբարելի օրէնքները ունին։ Եւ եթէ Հռոմէական ազգայնոց գրեթէ ամբողջութիւնը իր օրինաւոր ներկայացուցիչներուն միջոցաւ ոչ թէ անձի, այլ գաղափարի սկզբունքներու յատագով կը հանդիսանար, փոխանակ ասոր՝ սա միւս արժանաւոր կրօնականին յանձնել փափաքելով հասարակութեան վարչական մերքնան, պէտք է վստահ ըլլայ, և պարզանները ապացուցին արդէն, թէ նորընտիր Պատրիարքը երբ ճշմարիտ եկեղեցական և մանաւանդ իր փոքաւոր վարիչ, գնահատած կը թուի առ այժմ՝ Հայ Հռոմէական հասարակութեան օրինաւոր իրողները և անոր գործերուն վարչութիւնը այդ փափաքներուն համաձայն վարելու հարկը։

Մինչ էր արդարեւ այն սիրալիր ընդունելութեան և այն սրտի մօտիկ յայտարարութեանց նշանակութիւնը, զորս նորընտիր Պատրիարքը պաշտօնապէս կընէր ուրբաթ օրը մեր Պատրիարքանի ներկայացուցիչներուն, որոնք, նմանապէս նշանակելի և միանգամայն ուրախութիւն պարագայ, ամէն հասարակութենէ առաջ փութացած էին հայ հասարակութեան շնորհաւորութեանց պարտականութիւնը կատարել հանդէպ մեր այլազգեան բայց հայասիրութեան եղբայրներու նորընտիր պետին։

Տէր Պօղոս Պատրիարք յայտարարեց թէ «պիտի ջանայ սիրալիր յարաբերութիւններ մշակել կրօնքով տարբեր, բայց ազգաւ նոյն երկու եղբայր հասարակութեանց միջև, և հաւատք ջանքերով օգնել կարտեալներու և չքաւորներու, ինչպէս որ կեսարիոյ մէջ իր առաջնորդական պաշտօնին մէջ ըրած էր»։

Այդ յայտարարութիւնները, որոնք պատճառ մը չունինք ենթադրելու թէ պարզ բանաձեւեր էին ալեւոր Պատրիարքին բերնին մէջ, իրաւունք կու տան մեզի հաւատալ թէ այն եղբայրասիրական փափաքները զորս զանազան յարանուանութեանց պատկանող Հայերը հաւասարապէս կը տածեն և որոնց ազդեցութեան տակ Հռոմէական Հայոց Երեւելեաց Ժողովի աշխարհական անդամները միացած էին սիրելի անուան մը շուրջը, իբր թեկնածու իրենց պատրիարքական աթոռին, արդէն իրականանալու ճամբուն մէջ կ'երեւան։

Լուսաւորեալ դարուս պահանջները և հաւատարիմ հպատակներու պարտականութիւնները հաւասարապէս կը ստիպեն մարդերը, մանաւանդ միւսնոյն ցեղին պատկանող անհատներ, իրարու նկատմամբ թէ՝ անձնատաբար և թէ՝ հաւաքաբար տածել այնպիսի ակնածանքի, սիրոյ և փոխադարձ զոհողութեան զգացումներ, զորս կրօնքի պաշտօնեաները միայն նախապաշարմանց խաւարչին դարերու մէջ կը փափաքէին ոտնակոխ ընել, պարզապէս «խանութի» շահերու պաշտպանութեան համար։

Մեր Հռոմէադաւան յարգելի ազգակիցները կրնան ուրեմն գոնէ մասամբ մխիթարուիլ իրենց պարտութեան համար։ Հակառակ իրենց, Եպիսկոպոսական ժողովին որոշած Պատրիարքը ոչ միայն իրաց բնական ընթացքով ազգին մեծամասնութեան կամքին համաձայն վարելու կոչուած է հասարակութեան գործերը, այլ նաև, ինչպէս որ դէպքերը ցոյց տուին արդէն, իր փորձառու առաջնորդի հանգամանքով միւսնոյն փափաքները կը թուի տածել։

Եւ յետոյ, առանց ոչ ոք վիրաւորել փափաքելու, կրնանք յայտնել թէ Հայ Հռոմէական հասարակութեան մէջ համակրութիւն չվայելող եկեղեցական մը, որ Հայ Եկեղեցւոյ քաջած մէկ ճգնաժամին չքաշուեցաւ նոյն եկեղեցւոյն վրայ անարգանքներ տեղալ... ճշմիմ տեսարան մը հրատարակութեամբ, իր վարած պաշտօնէն հրաժարելով կ'երթայ իր չահած դափնիէ պակներուն վրայ հանդչիլ Հռոմի մէջ։

Այդ բանը եւս յաջողութեան նոր պակ մը չէ՞ մեր Հռոմէական ազգայիններուն համար։

Լաւատեսութիւնը, զոր հին միամիտ դարերու հիւանդութիւնը կը հռչակէ դարավերջիկ ախտաժէտ յուռեսեսութիւնը, դարձեալ անուրանալի ճշմարտութեան մը վրայ հիմնուած ըլլալը կ'ապացուցուի ահա։

Մեր Հռոմէական ազգայիններուն վերջին ընտրութեան առթիւ կորուսած արդար դաւը իր վերատակներուն մէջ կրնայ դտնել իր վերաշինութեան տարրերը։ Դէպքերու անակնկալը,— որ դարձեալ մտաւորական և բարոյական յառաջդիմութեան անդրդուելի օրէնքին կը հպատակի, — աշխարհականներու համաքաղաքացիական ձգտումները ճնշելու սահմանուած կրօնական պատուարները երբեմն բնական և երբեմն ալ ստիպեալ զօրավիգը կը հանդիսացընէ նոյն ձգտումներուն։

Կարելի՞ է որ այս այսպէս չըլլայ, քանի որ գիտենք թէ յառաջդիմութեան օրէնքը մը կայ որուն բարերար ընթացքը բան մը չի կրնար արգելուլ և զոր Աստուած սահմանած է իր անփոփոխելի իմաստութեամբ։

ԶԱՐԵՀ ԵՌԻՍՈՒԹԵԱՆ

ԻԶՄԻՐԻ ԳՈՐԾԵՐ

(Թղթակցութիւն «Արեւելքի»)

Իզմիրի Գաւառական Ժողովը վերջին անգամ նիստ գումարեց օրակարգ ունենալով դիւանի ընտրութեան և պիւտճէի խնդիրները։ Քուէներու բացարձակ մեծամասնութեամբ ընտրուեցան

Լեզուֆէթ էֆ. Պալեօզեան Ա. Ասենապետ
Մերկէր » Մերկէրեան Բ. »
Մեսրոպ » Սիմոնեան Ա. Ասենադպիր
Աւետիս » Բէօլէեան Բ. »

Իր այս չորրորդ վերընտրութեան առթիւ խօսք առնելով Պալեօզեան էֆէնտի, շնորհակալութիւն յայտնեց ժողովին, ու կտրուկ շեշտերով բացատրեց ժողովականներուն պարտականութիւնները ժողովուրդին հանդէպ։ «Գրեթէ ամուլ և աւարդիւն անցան երեք տարեշրջանները, ըսաւ, ու վերջնոյն մէջ՝ միայն Սրբազան Նախագահին ընտրութիւնը կրնանք յիշել իբր յիշատակութեան արժանի իրողութիւն։ Հոս կը հաւաքուինք որոշելու համար այն ուղղութիւնը որուն պիտի հետեւին միւս Խորհուրդները, չէ՞ թէ հաւասարութեան ու մերժումի նշաններով միայն մասնակցելու վիճաբանութեանց»։

Այս խիստ և իրաւացի դիտողութիւնները հաւանութեան նշաններով ընդունուեցան ու ժողովը անցնելով պիւտճէի կարեւոր խնդրին, որոշեց մասնաւորմի պաշտօն յանձնել Վէմեան, Թումանեան ու Մտերեան էֆէնտիներուն որ քննեն եւ մտական վիճակը և տեղեկագիր մը բերեն յաջորդ նիստին։

—Խանդավառ ընդունելութեան յուզումին յաջակցաւ օրերէն եաքը կը տեսնիմ՝ մտաբերով թէ տակաւին չպակուեցան Մ. Առաջնորդ Հօր փափաքները։ Բան մը պիտի չգրենք հարուստներու ընթացքին համար, վախնալով որ շատ զգայուն սրտեր վիրաւորուին. միայն իբր անկեղծ պարտականութիւն կը ստիպուինք յիշեցնել ժողովուրդին թէ այլեւս շատ յոյս դնել կարելի չէ կարծեցեալ բարեւարութեանց վրայ։ Սրբազանը վերջին անգամ առաջարկեց հարուստներուն որ «Մարիւրին երեք տոկոսով մէկ մէկ գումար փոխ տան ազգ. պարտիին %6 տոկոսը երեքի իջեցնելու համար։ Ազգին նուէր պիտի չտային, այլ պարզապէս ուրիշ պարտատէրերու տեղ իրենք պիտի անցնէին։ Շատերը մերժեցին։

Այս է իրողութիւնը, զոր աւելի պիտի մանրամասնենք յառաջիկայն, երբ մեր տեսած տխուր հեռանկարը իրականութեան փոխուի։

—Ու երբ Իզմիր այսպիսի խնդիրներու լուծումին կը սպասէ, իր մտիկը, իր դէմ, հիշդ քսան երեսուն տարուան Փոստէլիոն խաղաղիկ, իր ժողովները կը կազմէ, գաւառներու կրթութեան կենսական հարցովը կը զբաղի։ Թաղ. Խորհուրդը կազմուեցաւ Սուքիասեան, Ճերմակեան, Ն. Սուլթանեան, Ս. Սահակեան և Ռ. Պարտիզպանեան էֆէնտիներէն, ամէնքն ալ կարող և խոհուն անձեր։ Գիւղը գրեթէ առանց հաստատուն հարցի մը ունենալու իր գպրոցին համար կը ծախսէ ամական 6սան լիրա ու մինչև հիմա մէկ դրամ պարտք չունի։ Կուսակցական անիմաստ վէճեր գոյութիւն չունին հոս։ Դպրոցին չենքը նոր է և շնորհիւ Աւետիքեան էֆէնտիի յարատեւ հոգածութեան, դպրոցական պիտոյքներն ալ միտին կը հոգացուին։

Այդ գպրոցին չենքը իր հետ կապուած սիրուն պատմութիւն մը ունի։ Պ. Գ. Սահակեան երազ մը կը տեսնէ գիշեր մը՝ որ Աւետիքեան էֆ. Գօրտէլիոյի դպրոցը կառուցեր է իր ծախքով։ Միւս առաւօտ կանուխ նաւամատոյցը կ'երթայ, կը սպասէ Աւետիքեան էֆէնտիին որ նոյն օրը Եւրոպա պիտի ճամբորդէր, կը պատմէ անոր երազը և բարի ճամբորդութիւն կը մաղթէ։ Աւետիքեան ժպտելով կը խոստանայ դպրոցը կառուցանել իր վերադարձին։

Ձիշդ այդպիսի բարի երազ մըն ալ ուղեցին բարեկամներս որ ես տեսած ըլլամ։ Մանկապարտէզի մանուկները եկեղեցիի վերնատան մէջ կը դասախարսուին. իրենց յատուկ չենք մը չունին։ Մեղք են։ Ու եւազեցի տեսնել դպրոցին քովիրը ուրիշ փոքրիկ չենք մը՝ քանի մը սենեակով, աղուոր, կոկիկ, մանկութեան անմեղունակ տարիքին յարմար։ Նորատի Գորտէլիոյին փափուկ մանկիկները երջանիկ պիտի ըլլային հոն։ Եւ ազնիւ անձ մը թող այդ չենքը նուիրէր իր սրտի հաստատին յիշատակին, անոր՝ որուն շիրմին վրայ աղօթելու դերքով կը կենայ տեսած արձաններուս ամէնէն հրեշտակայինը՝ մայր վեց մանկիկներու, որոնք երջանիկ են հայրական հովանիին ներքեւ։

Իզմիր Ռ. ՈՐԲԵՐԵԱՆ

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՍՏԻՃԱՆԸ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր շնորհած վարդապետական Ծայրագոյն իշխանութիւնը՝ Տ. Տրդատ Նորատսակ եպիսկոպոսին «չտեսնուած, չլսուած» բան մը չէր, ինչպէս կը կարծէր Գալատայի Թերթ մը։

Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց Միաբանութենէն Մապաեան Տ. Սահակ և Մարկոսեան Տ. Մամբրէ Սրբազանները, 1886ին, եպիսկոպոս ձեռնադրուելէ եաքը, եկած, Տ. Երեմիա Սրբազանէն առած են Ծայրագոյն աստիճան վարդապետութեան՝ Երուսաղէմի մէջ։ Նոյնպէս կը յիշենք որ Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հայրը, Էրզրումի առաջնորդ եղած ատենը, Ս. Էջմիածնէ դարձող նորատսակ եպիսկոպոսի մը՝ որուն անունը չենք յիշեր, Ծայրագոյն աստիճան տուած է։ Այսպէս դեռ շատ կան օրինակներ. բայց խնդիրը ատոր վրայ չէ. մեր ըսելիքը բոլորովին տարբեր է։

Կ'առարկուի թէ Ծայրագոյն վարդապետութեան աստիճան չունեցող եպիսկոպոս մը ուրիշ վարդապետի Ծայրագոյնութիւն չի կրնար տալ, սա՝ միակ պատճառաւ թէ չունեցած բան մը ինչպէս կարող է ուրիշին տալ. և այս ի՞սկ է որ կը խոնարհեցնէ «ամենայրագոյն» եպիսկոպոս մը ծնգաց առնելու եպիսկոպոսի մը որ ունի նոյն «ծայրագոյն» իշխանութիւնը։— Բայց այդպէս չէ։

Նախ կը պարտաւորինք ըսել որ ծայրագոյն վարդապետութիւն, կամ, սոսկ վարդապետութիւն որոնք Եկեղեցւոյ մէջ ընդհանրապէս կամ մասնաւորապէս քարոզելու իշխանութիւններն են ու ձեռնադրութիւնները միայն կը տրուին եպիսկոպոսներու կողմէ, բնաւ արտօնութիւն չունին Եկեղեցական կարգերու հետ որ ձեռնադրութեամբ և օծութեամբ կը շնորհուին և երեք են. Սարկաւագութիւն, Քահանայութիւն, Եպիսկոպոսութիւն՝ որէ լրումն Քահանայութեան և բաշխող եկեղեցական ամէն կարգերու և աստիճաններու՝ հետեւաբար և ծայրագոյն վարդապետական իշխանութեան։

Եպիսկոպոսները եկեղեցւոյ վերատեսուչներն են. անոնք միայն կը հանեն եկեղեցական կարգերու և քարոզութիւններու որպէս զի ոչ ոք համարձակի ուղղափառ դաւանութեան ու վարդապետութեան հակառակը ուսուցանել եկեղեցւոյ զաւակներուն. ուստի եպիսկոպոսները միայն, իրենց երաշխաւորութեան ու իրաւունքի տակ, իրաւունք ունին կարգելու, իրենց վիճակներուն մէջ, մասնաւոր եւ ընդհանուր քարոզիչներ իրենց ստորադասեալ քահանաներէն, և տալ անոնց իշխանութիւն ուսուցանելու կամ վարդապետելու զիրանն կենաց՝ կոչելով զանոնք վարդապետ. զոր կ'ընտրեն սովորաբար կուսակրօն քահանաներէն որոնք ըստ չափու իշխանութեանն որ տրուած է իրենց վիճակին եպիսկոպոսէն, կը կոչուին մասնաւոր և ծայրագոյն վարդապետներ և են միշտ ընդ պատասխանատուութեամբ եպիսկոպոսին։

ԺԳ—ԺԴ դարերէ առաջ վարդապետական մասնաւոր և ծայրագոյն իշխանութեանց յիշատակութիւնը բնաւ չի լսուիր մեր եկեղեցական դասակարգութեան մէջ։ Սուրբ Գրիգոր Տաթեւացի վարդապետը, նախանձախնդիր պաշտպան Հայ եկեղեցւոյ, սահմանադրեց այդ հոգեւոր Կրկին իշխանութիւնները եկեղեցւոյ մէջ, որպէս զի եպիսկոպոսները տալով զայնս կուսակրօն արժանաւոր քահանաներու, որ կալով են քարոզել ուղիղ վարդապետութեամբ, արգիլուին ուրիշները՝ որ անձանօթ են Եպիսկոպոսին և ոչ վաւերացեալ։

Իսկ այն որ Եպիսկոպոս է՝ ընտրուած իր ժողովուրդէն, վկայուած եկեղեցւոյ բոլոր դասակարգերէն՝ որոնց մէջ վարդապետներ ալ կան, և հաստատուած եկեղեցիէն, այն թէ՝ վերատեսուչ է եկեղեցւոյ, թէ՝ հովիւ է հօտին Քրիստոսի եւ թէ ծայրագոյն վարդապետ, կամ Քարոզիչ է ժողովրդեան՝ նախապէս ծայրագոյն եղած ըլլայ թէ ոչ։

Եկեղեցին միշտ կ'աղօթէ բոլոր Սուրբ և Ուղղափառ Եպիսկոպոսներու համար, խնդրելով՝ որ յետ աշխարհի խաղաղութեան և եկեղեցւոյ հաստատութեան, յիշէ Աստուած «զամենայն ուղղափառ եպիսկոպոսունս՝ որք ուղիղ վարդապետութեամբ համառօտէն մեզ զիրանն ճշմարտութեան» և ուղիղ համառօտեալ՝ կը նշանակէ շիտակ հասկնալ ու շիտակ հասկցընել։ Ուրեմն երբ կուսակրօն քահանայ մը ըստ արժանաւորութեան, իր լրութիւնը կը ստանայ՝ եպիսկոպոսական բարձր աստիճանը, կարգն ու Օծութիւնը ընդունելով, այլ ևս հարկ չի մնար անոր, եթէ չընտրեցաւ իսկ ծայրագոյն կոչուած այդ աստիճանը, ուրիշ եպիսկոպոսէ մը ընդունելու պարտաւորուիլ. արդէն իր եպիսկոպոսութիւնը՝ որ լրումն է ամենայնի, լրացուցած է յանձին իրեն այդ պէտքն ալ. արդէն ի ձեռնադրութեան անիկա իր կուրծքին վրայ դլխովին ընդունած է Ս. Աւետարանը՝ իբրեւ ուղիղ համառօտող Բանն Կենաց, ստացած է զայն առաջի Եպիսկոպոսաց և Սրբազնագոյն Հայրապետին օրհնութեամբն ու օծութեամբը, ստացած է նաեւ մեծ գաւազանը՝ հովուական Աւետարանին հետ միկտեղ անբաժան անկէ։

Բայց որովհետեւ կ'առարկուի թէ եպիսկոպոս մը՝ որ չունի «ծայրագոյն իշխանութիւն» վարդապետութեան՝ չէ կարող զայն ուրիշին աւանդել, հարցում մը հարկ կ'ըլլայ ընել.—Ո՞վ է ուրեմն այդ հոգեւոր իշխանութիւնը տուողը, եպիսկոպոսին ունեցած ծայրագոյնի՞ն թէ եպիսկոպոսութիւնը, և քանի որ ծայրագոյն չեղող եպիսկոպոս մը չէ կարող ուրիշին տալ այն իշխանութիւնը, ուստի ծայրագոյն վարդապետ մը, առանց եպիսկոպոս ըլլալու, կարո՞ղ է կոչել կուսակրօն քահանայ ոմն ի ծայրագոյն վարդապետութիւն։

Սուրբ Սաղեմ ՎԼՐՈՒ

ՃԱՄԲՈՒ ՆՕԹԵՐ

ՍԱՂԵՐԴԷՆ ՊԻԹԼԻՍ

Բ

Լուսոյ առաջը (1) արեւելակողմէն այն ինչ երեւցած՝ կարաւանապետը, որ անքուն անցուցած էր, մեկնումի նշանը տուաւ։ Ոգեւորութիւն, աղմուկ, աղաղակ, յորս կը լսուէին մերթ ընդ մերթ ձիաստաններու եւակի հայհոյները գրատներու և քամոյրը ուղեւորներու ուղղուած...։

Զբ'նկ, մբ'նկ, զրբբ'նկ. կարաւանը կը շարժի։ Լուսինը՝ կարմատեւ շրջանը կատարած ըլլալով, Պէկիա սարին ետեւէն անհետացած էր։

Դժուարանցնելի ու ժայռոտ նեղ ուղիներէ, կապաններէ, ելեւէջներէ, անդնդախոր ձորերու եզերքներէ կ'անցնինք, առանց կարենալ նշմարելու ո՛և է առարկայ. այնքան մութ է։ Հեծնողին կամ հեծանելիին կողմէ ամենաթեթեւ ու աննշան սխալ շարժում մը անխուսափելի անկում, գահավիժում պիտի պատճառէր, որուն հետեւանքը անտարակոյս մահ պիտի ըլլար։ Այսպիսի պարագաներու մէջ խելացութիւն է հետեւիլ գրատին, ըլլայ էշ, ջորի, ձի, որուն ընդդէմ չի սխալիր երբեք, երբ մանաւանդ ճանապարհները ծանօթ ըլլան իրեն։ Ու այս էր պատճառը այն շարունակական ազդարարութեան, որով կարաւանապետը խորհուրդ կու տար հանդարտ ու անշարժ մնալ կենդանիներու գաւակին վրայ ու թոյլ թողուլ սանձը, պախուրը։

Այս կերպով երկիւղի և յուսոյ մէջ, արեւածագին կը հասնինք Տուխան (2) լերան գագաթը, որմէ սկսեալ հետիոտն պիտի իջնենք զառիվայր մը, չորս ժամու տեւողութեամբ, մտնելու համար ահաւոր ձորի մը մէջ, որ կը սկսի Տուխանէն ու կը վերջանայ Ծակ-Քարովը, որուն վրայ պիտի խօսինք քիչ մը վերջը։

Տուխան, ինչպէս ըսինք, երկու զուգահեռագիծ լեռնաշղթաներէ պարփակուած ահագին ու երկար ձորի մը արեւմտեան հիւսիսային ծայրը հաստատուած է։ Այս ձորէն՝ արեւելքէն դէպ ի արեւմուտք կ'ընթանայ այն գետը, որ Պլիտիս Զայը անուամբ ճանչցուած է, Բաղչի մէջէն անցնելուն համար։

Միջօրէին ժամ մը առաջ կը հասնինք Տուխան, ժամանակին վայրէջք մը յետոյ։ Անձրեւի ու արեւակէզ անասպատ մը ճամբորդող անցորդին պէս, որ կը փափաքի ոմանս մը գտնել իր ծարաւը յագեցնելու համար, ամէնքիս ալ ճաշպատ էինք շուտով հասնիլ Տուխան, ուր պիտի գտնէինք զովալ ու պաղ ջուր, հովանաւոր վայր և կանոնաւոր ուղի, որ Բաղչէը Տիարպէքիրի միացնող դիծն է, հաստատիմն ու դեղեցկէն կամուրջներով։ Այդ ուղիին չինութիւնը, որ ամբողջացած է Բաղչէն մինչեւ Տուխան 6 ժամու տեւողութեամբ, խիստ օգտակար եղած է այնտեղ մանաւանդ դի վերջ գտած են մասամբ այն դժուարութիւնները որոնց ենթարկուած էին ճամբորդները ու կարաւանները, ելեւէջներէ, անդնդախոր ձորերէ, ապառաժուտ դերբուկներէ և անանցանելի նեղ շաւիղներէ անցնելու մտիկոուած ըլլալնուն համար։

Կը պատմուի որ 40—50 տարի առաջ Բաղչէն Սղերդ ուղղակի երթեւեկութեան մենաշնորհը կը վայելէին միայն հարուստ քաղաքեցիներ օգտուած, անվախ և վայրենի գաղանները երկիրը արհամարհող անձեր։ Որովհետեւ Բաղչէն դէպ ի հարաւային արեւմուտք ճամբորդող անձը քաղաքէն մեկնելէն 1ուկէս ժամ վերջը կը մտնի ահաւոր խորխորատներու, ամպածոյար ու դաւառոր կաղնիներու և անտառային բազմատեսակ ծառերու անհատնում շարքերու մէջ, ուր դուն ուրեք արեգակն ճառագայթները կը թափանցեն։ Բուսականութիւնը ընդարձակ է օծուած լիուլի, ապաստանարան ընծայած է անտառային գազաններու, որոնք անթնաց կը յարձակին, կը յոյտնեն դիմադրող անցորդը, եթէ հարկաւոր և անհրաժեշտ զգուշութիւնները ի գործ չը դնէ։

Տուխանի մօտ, գետեզերքը, մնտագալաթ ուռենիներու ներքեւ, պանդոնուն և աւազաքաղ ադրիւրի մը մօտիկը կը հանդչինք 3 ժամ և յետոյ կը շարունակենք ճամբանիս։ Տուխանէն Բաղչէ, ինչպէս ըսինք, ճամբաները հարթուած ու կատարելապէս չինուած են. 12 ժամէ ի վեր կրած նեղութիւններն գրեթէ կը մոռնանք, երբ կարաւանը հարթ հաւասար գետնի վրայ յարմրաթաթ կը յառաջանայ, զերծ իյնալու, սայթաքելու վախէն որով պարուրած էր Սղերդէ մեկնելէն ի վեր։ Մեղմիկ քամի մը, նեփրովթի բարձրութիւններէն քամուած և Ռափվայի ցորտ քամիներէն բարեխառնուած, արեւելքէն կը փչէր հեղիկ, ազատելով զմիզ հովանոց կրելու ձանձրացուցիչ պէտքէն։ Ամբողջ ճամբուն երկայնքը ինքնաբոյս ու անմշակ ոլոմտուռներու, ուռաստիր բարդիներու, մորենիներու և ցախասարասխներու բազմաատուտուկներ ու թուփեր, գետնէն՝ ակագնատեսիլ և վիթխարի ընկուզենիներու և թթենիներու կատարը բարձրացած՝ բնական ակագին կամարներ կազմած են ճամբուն երկու կողմը, ու յանախ այնքան խիտ, որ ձիաւորը ստիպուած է գլուխը հեծանելիին պարանոցին խոնարհեցնել՝ սկրդուքներէ ազատելու համար։

Տուխանէն զատ, մինչեւ Պաշան, որ Բաղչէի արեւելեան կողմը, Ռափվայի ծայրը հաստատուած խան մըն է, 3—4 տեղեր մէկուկէս ժամ հեռաւորութեամբ, գիւնուրական կայաններ հաստատուած են։

Տուխանէն մեկնելէ 4 ուկէս ժամ վերջ կը հասնինք Ծակ-քար, որ կազմուած է... ջուրի դարաւոր խաւերէ։ Գետին հիւսիսային կողմէն գետնէն ըլլալով ջուրը մը բաւական առատութեամբ կը հոսի դէպ ի վար, գետը, թողլով մաս մը իր ետեւը, քարացած։ Այս կերպով գետեզերքէն ուղղահայեաց զիրքով կազմուած է ահագին պատուար մը, զոր ծակած են 7 մէթր բարձրութեամբ և 4 մէթր լայնութեամբ, անցուդարձը դիւրացնելու համար։

Հին Ծակ-Քարը այժմ անգործածելի է՝ նոր մը, թէեւ ոչ առաջնոյն չափ լայն, բացուած ըլլալուն համար։

Կ'անցնինք Ծակ-քարն ալ, որմէ անդին կը սկսին առատ հանքային ջուրերը, մեծ մասամբ ծծմբային։ Այս հանքային ջուրերուն վրայ ունիմ գրելիք։

Իրիկուան ժամը տասնմէկուկէսին կը մտնենք Բաղչէ։

ԴԻՐԵՆԻԿ

ՄԵՐ ԳՈՐԾԱԿԱՑՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԳԱՒԱՌԱՑԻՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Ինչպէս որ նախապէս ծանուցինք, որոշած ըլլալով յառաջիկայ օգոստոս 1ին մեր տուներուն մէջ պարտական երեւցող բոլոր բաժանորդներուն թերթերու առաքումը դադրեցնել, մեր գաւառական գործակալներէն կը խնդրենք որ հանին մինչեւ նոյն թուականը մեզի ղրկել ցանկը այն բաժանորդներուն որոնք արդէն վճարած են իրենց բաժինքին, որպէս զի կարելի ըլլայ մեզ թերթերու առաքումը դադրեցնել միայն այն բաժանորդներուն որոնք ցարդ իրենց պարտքը վճարելու փութացած չեն։ Գալով անոնց որոնք կը փափաքին նոր պայմանաժամ մը ստանալ իրենց պարտքին վճարմանը համար, պարտաւորուած ենք յիշեցնելու թէ թերթը բացի իր սովորական բազմատեսակ ծախքերէն, որոնք միշտ կանխիկ կը վճարուին, թղթատարի ծանր վճարման մըն ալ ենթարկուած է գաւառացի բաժանորդներուն համար։

Այս պայմաններուն մէջ, որոշած ենք ընդհանուր կերպով դադրեցնել թերթերու առաքումը անոնց՝ որոնք հին բաժնեգին կը պարտին մեզ։

Իսկ այն տեղերու բաժանորդներէ ուր գործակալ չունինք, կը խնդրենք որ հանին իրենց պարտքը նմանապէս հասցնել մեզ մինչեւ օգոստոս 1։ Որպէս զի այդ մասին բացարկի դիւրութիւն մը ունենան, կը ծանուցանենք թէ կրնան փոխանակ դրամի՝ դրոշմաթուղթ ղրկել մեզ, 100 դրուշը դարձեալ 100 ղրշ.ի հաշուով։

(1) Գաւառներու մէջ Արուսեակին Լուսոյ ասող կ'ըսեն։ Սեռականի այս վերլուծութիւնը Մուշի գաւառաբարբառին յատուկ է։ Կ'ըսեն, Մշու դաշտ, Էգու (այգիի) խաղող, Արբ (սուրբ) Կարապետու գերեզման, ևլն, ևլն։

(2) Տուխան, երկու պանդոկ, որուն անունովը կոչուած է նաեւ լեռը։

ԹԱԿԱՎԵՏԵԼԻՔ

ԱՎԱՇՅԱՊՈՒՆԵՐՈՎ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍՈՎ

Ի. Ն. — Ինչպես ասում է Սամարեցի մի իմաստուն։

ՍԱՐԳԻՍ ԱՂԱՅԱՆ

Դարձյալ ինչպես ամեն անգամ, Սարգիսը ինքնասիրությունից դուրս գալ չի կարողանում։ Նա ասում է, թե ինչպես Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում ինքը ինչպես հարստացավ։ Ասում է, թե ինչպես

ԱՐԱՐԱՏ

ԱՅԺՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՐՏԵՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Օրագրի մը թղթակցութիւնները)

Ֆրանսերէնէ թարգմանեց Ս. Ս.

Ի Պարիզ, Նոյեմ. 22 Ցաղագս Ռուսիոյ Ազգային Ժողովոյ ընտրութեանց, ուր ոչ մի կուսակցութիւն ունի հարեալ մեծամասնութիւն, ինչպէս ասեն, ամենայն հաւանութեամբ Ռուսիոյ Ազգային Ժողովոյ նախագահ պիտի ընտրուի Ռուսիոյ Ազգային Ժողովոյ ներկայ նախագահ Ռուսիոյ Ազգային Ժողովոյ նախագահ Ռուսիոյ Ազգային Ժողովոյ նախագահ Ռուսիոյ Ազգային Ժողովոյ

Իր անարատութեան պատճառաւ

ՇԱՔՕԹՕ

բէրքօնը միակն է որ կը գործածուի Գ. Բաքիէօսի, Գերլիկի Վէչննայի և Բեռլրզպուրգի ալխատանոցներուն. բան և Ֆրանսայի ծովային նախարարութեան կողմէ։

ԱԶԴՈՒՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐԱԳ ՆԵՐԳՈՐԾՈՒՄ

ՇԱՔՕԹՕԻ ԳԻՆԻ

ԲԷՐՔՕՆԵԱՆ ԲԷՐՔՕՆԱ

VIN CHAPOTEAUT

Բէրքօնն, որ իր ամենայաւ անունդ Շաքօթ է, կողմի մեր մարտադրութեան արդիւնքն է՝ բէրքինի և կամ նոյն իսկ սատմրքին միջոցաւ։ Այդ կերպով կը անուշցնեն հիւանդները, նոր ապարինածները, ինչպէս նաև այն անձերն, որք ունին հիւծու